

¡Euro, euro, euro!

Xoán Bernárdez Vilar

No ano 1948, nunha Europa aínda esnaquizada a causa da barbarie da máis horrorosa das guerras, certos visionarios que integraban o chamado *Comité Internacional para a Unidade Europea* organizaron en Gravenhage (Países Baixos) un Congreso que permitiu a creación, no ano seguinte, do *Consello de Europa*, e a firma en Roma, en 1950, da Convención Europea para a protección dos dereitos do home e das liberdades fundamentais. Actuacións pouco antes pouco menos que imposibles de emprender. Pouco despois, concretamente no ano 1957, organizouse unha conferencia á que se lle marcou como meta a definición dos valores fundamentais da civilización europea.

E estes resultaron ser: o respecto polo valor intrínseco

da persoa, como superior a toda concepción absoluta do Estado; a liberdade, como inseparable da responsabilidade moral do individuo; a solidariedade humana; o deber de posibilitar o acceso de todos os seres humanos ós bens materiais e espirituais; o diálogo e a libre discusión das opinións; e o respecto á discrepancia.

Sobre tales valores determinouse que debería de se construír a futura *Unión Europea*, que en 1973 se redefiniría como *baseada nos principios da democracia representativa, o imperio da Lei, a xustiza social como obxectivo do desenvolvemento económico, e o respecto ós dereitos do home*.

Lembrar agora estas circunstancias ven a conto para que se comprenda o desencanto que nos

produciu o triste espectáculo que se deu no cambio de ano coas medidas que se impartiron para a adopción da nova moeda común da Unión Europea. Polo que se puido advertir cumpridamente, tanto nese momento como nos que o seguiron, a algúns dos responsables de certos países, e certas entidades, caíanlles excesivamente grandes o seus cargos, ó pasaren por alto unha boa parte deses dereitos fundamentais que, en boa lóxica, debían de defender. Como consecuencia, os cidadáns pasaron a sufrir na súa propia carne as súas graves faltas de previsión, así como o confuisionismo xurdido a causa de directrices rematadamente mal elaboradas, ou ó comprobar como se aproveitaba a ocasión para permitir, e aínda promover, especialmente dende determinadas instancias, unha desatinada e desproporcionada suba de prezos.

A implantación do euro, pois, non vai pasar á historia como a data gloriosa que agardabamos. É certo que o euro non é máis que unha moeda. Mais, aínda que non o consideremos máis que iso, neste preciso intre é o principal sustentador da

concreción desa Unión Europea que todos confiamos que sexa quen de evitar para sempre que este vello continente volva a autoinmolarse en enfrontamentos motivados por peregrinas diferencias. Curiosamente, ese parécenos, agora, o principal dos valores engadidos desta moeda.

Agora ben, por moeda enténdese non só as metálicas cuñadas, ou os billetes impresos, senón todo o que cumpra as específicas funcións de “numeración, pagamento e reserva”, coas que foi definida, expresións, por outra banda, ligadas case sempre á idea de beneficio ou de lucro.

Os máis prestixiosos especialistas na materia, entre eles Karl Polanyu, tratan de nos convencer, non sabemos se un tanto inxenuamente, de que na antigüidade a idea da obtención de proveito non existía, ou, polo menos, non predominaba. Segundo eles as primeiras civilizacións practicaban simplemente o troco, actividade na que as moedas, cando as había, non eran, tal como entende J. M. Servet, máis que simples e privilexiadas mercadorías. Ademais tal troco tiña unha función máis social que

económica, sendo tan só cuestións éticas e/ou políticas, as que determinaban o valor das cousas, circunstancias que ás veces seguen a darse tamén nos nosos días. E nada máis que certos individuos, despectivamente denominados “axentes” polo gran poeta Homero, se atrevían a practicar naqueles tempos o que logo había de se coñecer como comercio, á procura xa, neste caso, de beneficios.

Mais, dende que no ano 586 a. C. cuñara o rei Gyges de Lidia, país que ocupaba o occidente da actual Turquía, as primeiras moedas das que se teñen noticia, foi moito o que mudou e evoluiu no mundo financeiro. Por iso, na actualidade discútese, tamén sen excesiva convicción, acerca de se tales moedas levaban xa apareladas, ou non, esas funcións de numeración, pago e reserva, que hoxe se lle esixe a toda moeda que se prece. Prevalece, así mesmo, a opinión de que non só se deben considerar moeda as cuñadas a partir do rei Gyges, posto que nos consta se tanto antes coma despois del, houbo materiais e produtos que realizaban o mesmo ou parecido rol, espe-

cialmente no comercio de intercambio.

Admítese, así mesmo, que na nosa terra tamén se practicou unha economía de pagamentos en especie, aínda que tamén puideron terse utilizado anacos de metal sen cuñar, ou xoias, como medios de pago. O feito de que entre os restos do dique prehistórico de Bares fosen atopadas moedas fenicias de arredor do ano 300 a. C., data aproximada na que este pobo de comerciantes principiou a cuñalas –ata ese momento atopaban máis productivo o simple intercambio de mercadorías–, fai pensar que deberon ser xa aceptadas tamén como medio de pago polos nosos devanceiros. Afirmación que formulamos coa maior das cautelas.

Cando, cara ó ano 25 a. C., controlaron os romanos o noso chan, a existencia das moedas debía, pois, ser xa coñecida, polo que, dous anos despois o legado Publius Carisius puido cuñar en Lugo sextercios, dupondios, ases e semis, destinados posiblemente a pagar á tropa que participara na conquista.

As nosas primeiras moedas, sen embargo, non aparecerían

ata despois do ano 411, data da instalación dos suevos na Gallaecia. Tratouse de sólidos de ouro, silicuas de prata, e trientes tamén de ouro. Especial atención merecen os denominados *sólidos gallecanos*, é dicir *sólidos galegos*, que se mencionan ata o século XI.

No pasado número de *Encrucillada* divulgamos as diversas cuñacións efectuadas no noso país ó longo da historia, así como o feito de que a peseta, que agora desaparece, nunca o foi. Ignoramos se nalgún momento futuro se cuñarán entre nós euros, se ben que agradecemos que sequera nas moedas de céntimos apareza unha reprodución da Catedral de Compostela. Aínda así, e malia a ese pouco edificante comezo do seu reinado que acabamos de comentar, queremos seguir a confiar nesa nova moeda común a tantos pobos de Europa, destinada a servir de “numeración, pago e reserva” a todos eles.

Banda deseñada

A principios do ano 1952 aparecía por primeira vez na coñecida revista *Jaimito*, da Editorial Valenciana, un novo e

dúctil personaxe infantil. Tratábase do simpático gatiño Pumby. O seu creador foi o debuxante Josep Sanchís Grau (1932). Veñen, pois, de se cumprir os cincuenta anos do feito. Pumby, que pasaría a ter revista propia a partir do 23 de abril de 1955, complementada en Nadal de 1959 co *Super Pumby*, resultou un delicioso e imaxinativo viaxeiro, que, por mor da versatilidade do seu autor, acabou por se converter nun auténtico *superheroe* valenciano, que adquiría os seus poderes, como non podía ser menos, inxerindo zume de laranxa. Pumby morreu, xunto coa Editorial, en 1985, despois de que se publicasen 1204 números das súas revistas. Mais hoxe é noticia de novo, porque a finais de ano, José Sanchis recuperou, por fin, logo dun lamentable e dilatado xuízo, os seus dereitos sobre o personaxe, feito que coincide coa aparición dun vídeo con novas aventuras do mesmo.

O herculino Miguelanxo Prado ven de ser galardoado co *Grande Premio do Festival de Cómic de Blois*, en Francia, un dos países punteiros deste medio, recoñecemento no que fora precedido

polo tamén debuxante, o arxentino José Manuel Muñoz. Miguelanxo, a quen se considera un autor caracterizado por un certo pesimismo e unha visión das relacións humanas dominadas pola incomunicación, é tanto guionista como debuxante.

Cine e teatro

Pedro Casais, un galego afincado en New York, con experiencia na cadea CBS e na Fundación Steven Spielberg, está a traballar na produción dun filme no que trata de recrear determinados fitos cos que trata de definir axeitadamente a cultura, os costumes e a historia de Galicia. Escenas da nosa Idade de Bronce, o enfrontamento de Saefes e Oestrimnios, a agonía dos galaicos no monte Medulio, a chegada dos suevos, os ataques viquingos, as revoltas irmandiñas, o Rexurdimento, ou determinados feitos do século XX, son o xeito gráfico por medio do que está a definir a especificidade da nosa Terra.

O Centro Galego das Artes da Imaxe da Coruña, acaba de recuperar unha copia orixinal do filme *La Casa de la Troya*,

dirixido no ano 1925, un ano antes da súa morte, polo propio Alejandro Pérez Lugín, autor en 1915 da coñecida novela. A boa conservación dos 13 rolos da película vai permitir unha restauración de alta calidade. O Centro Galego das Artes da Imaxe conserva tamén a outra película de Lugín, *Currito de la Cruz*.

Entre os días 15 e 21 de xaneiro pasado celebrouse o *Festival Internacional de Cine sobre as Minorías*, promovido polo Concello de Pontevedra. Ademais da proxección dos filmes *Mundo grúa*, *A lingua das bolboretas*, *Percebeiros*, *Said*, *Vidas privadas*, *Garage Olimpo*, e *La espalda del mundo*, así como algúns curtos bretóns, impartíronse conferencias sobre o cine das culturas minoritarias, o futuro do audiovisual na nosa Terra, o cinema e os dereitos humanos, o cine de autor diante da globalización, e as linguas minoritarias e o celuloide. O Festival foi aproveitado para promocionar a figura do fotógrafo e cineasta pontevedrés Antonio Barreiro, nacido en Castronuño (Valladolid) no ano 1899, e sobrevivente da confinación na cadea da illa de San

Simón. A clausura tivo lugar no Pazo da Cultura.

Rematou en Vigo a rodaxe do filme *Los lunes al sol*, o terceiro do director Fernando León de Aranoa, o guión do cal escribira xa na cidade olívica. Coprodúcenlo o concello vigués, a Xunta de Galicia e a TVG, o que nos fai supoñer que contará con versión na nosa fala. Trátase dun relato no que se aparelan varias pequenas historias e personaxes.

Congresos. Comunicaci3ns

Alvaro Lago foi o vencedor da XXVII edici3n do premio *Modesto R. Figueiredo* de narrativa breve, coa súa obra *O crime do Pombal*. Os accesits foron para Xosé Monteagudo e Andr3s Pociña, autores de *O engado do triángulo* e *Medea en Camariñas*, respectivamente. No acto de entrega dos galard3ns, 3 que asistiu a súa viúva, Josefa Blanco, acompañada das súas fillas, rendéuselle unha merecida homenaxe cultural a Modesto R. Figueiredo, porriñ3s de nacemento e pontevedrés de adopción. O seu nome vai ser proposto polo propio alcalde de Pontevedra para unha das súas rúas.

O pasado 15 de xaneiro celebrouse unha xuntanza en Compostela coa finalidade de encher o grave baldeiro no que, nun intre tan delicado coma o presente, se atopaba a *Asociaci3n Galega de Editores*, a causa da situaci3n dimisionaria dos seus dirixentes. Das dúas candidaturas que se presentaban resultou elixida a Directiva encabezada por Fabiola Sotelo, da Editorial Sotelo Blanco, na que figuran tam3n representantes das editoriais Baía, Cumio, Hércules, A Nosa Terra, Sálvora, Tambre e Toxosoutos. A Presidenta, que repite mandato, anunciou un programa de consenso a debater nunha próxima xuntanza, xunto coas liñas de traballo. Durante a súa primeira etapa, dende febreiro do ano 2000, a *Asociaci3n Galega de Editores* organizou diversos sal3ns do libro e o Congreso Galeuzca de editores.

En Cotobade, nas inmediaci3ns de Pontevedra, veñen de crear un premio de ensaio e investigaci3n sobre a historia, a antropoloxía ou a etnografía, que leva o nome de *Antonio Fraguas*. Antonio Fraguas foi un ilustre fillo deste

Concello no que naceu un 28 de decembro do ano 1905. Posteriormente foi profesor, catedrático, doutor e investigador incansable das materias que o premio trata de promover, así como académico da lingua, e da Academia de Ciencias, membro fundador do Museo do Pobo Galego, e autor de innumerables traballos. As entidades responsables deste premio son o Consello da Cultura Galega e a *Asociación Cañón de Pau*. Os traballos optantes ó mesmo, de extensión non limitada, deberán de ser presentados na referida asociación (Praza do Deán, 36.857 Rebordelo, Cotobade), baixo plica, por quintuplicado, en formato DIN A4, a dobre espacio, e por unha soa face, antes do 27 de maio próximo. E que non se nos quede no tinteiro dicir que a dotación é de cincocentas mil pesetas, ou sexa: 3005,06 euros.

Decesos

O día 10 decembro finou José Piñeiro Ares. Nado na vila de Pontecesures o 7 de outubro de 1927, o señor Piñeiro Ares, foi, ademais de alcalde e cronista oficial da mesma, mestre, así como un fecundo autor e

investigador sobre temas galegos. É a el a quen parece deberse a invención da expresión *ullán* coa que se denominan as terras regadas polo Ulla. Na súa memoria queremos lembrar agora un pequeno *affaire* cultural do que, en certo xeito, foi participante. A mediados do ano 1981 José Piñeiro Ares colaborou coa Mariña de Guerra na erección dun monumento a Diego Xelmírez en Pontecesures, o lugar no que se considera que construíra este arcebispo, no ano 1114, e ás súas expensas, naves destinadas a impedir, segundo nos refire a *Historia Compostelá*, “a depredación e cautividade de Galicia”. Pois ben, uns días antes da inauguración da gloriosa escultura, a prensa aireara a todo trapo a circunstancia de que esta ía levar a dedicatoria “Al Arzobispo Diego Gelmírez, Gran Almirante de Castilla”. Sabedores da intervención neste evento do señor Piñeiro Ares, escribímoslle entón rapidamente lembrándolle canto a *Historia Compostelá* dicía ó respecto, así como o feito de que Castela e Galicia tiñan entón reis diferentes. Piñeiro Ares amosouse conforme co noso razoamento, e

ademais de nos responder a volta de correo, defendeuno nun artigo no *Faro de Vigo*. ¿E que credes que pasou? ¿Que se retirou ese invento de “Gran Almirante de Castilla” que o monumento ía levar? Non. O que aconteceu foi, simplemente, que non se colocou este.

Uns días antes, deixounos tamén dona Amalia Alvarez Gallego, viúva de Alexandre Bóveda, o mártir fusilado en Pontevedra o 17 de agosto de 1936. O seu enlace celebrárase o 20 de outubro de 1930, polo que o matrimonio durou uns escasos seis anos, nos que fructificou con varios fillos e fillas. Dona Amalia, sobrevivíuno, pois, algo máis de 65 anos.

Por último, o 16 de xaneiro finou en Madrid, Camilo José Cela Trulock, o único autor galego que acadou o Premio Nobel de literatura. Nado en Iria Flavia (Padrón) o 11 de maio de 1916, cursou estudos en varios colexios vigueses para trasladarse despois a Madrid, onde intentou estudar, sen éxito, Medicina, Filosofía e Dereito. Sen embargo, autor precoz, viviu da literatura practicamente xa dende 1942, ano no que publicou *La familia de*

Pascual Duarte, obra que supuxo un rachamento coa novelística tradicional. Ademais da súa numerosísima produción literaria, Camilo José Cela, fixo tamén guións cinematográficos e actuou como actor nalgunhas fitas. No seu haber conta con numerosos galardóns, sendo o máis destacado o Nobel de Literatura, que lle foi concedido o día 19 de outubro do ano 1989. Quen isto suscribe foi coñecedor da grata nova ese mesmo día, mentres navegaba polo Nilo, a altura de Lucsor. Camilo José Cela foi, así mesmo, numerario da Española dende 1957, e da Galega dende 1970. A súa obra está maioritariamente redactada en castelán, idioma do que acadou un profundísimo coñecemento e un habelencioso manexo. Foi enterrado no Cemiterio de Iria Flavia, a parroquia na que nacera. *Encrucillada* publicará proximamente un traballo sobre o aspecto relixioso e galego na súa obra.

As letras

Como é sabido, o *Día das Letras Galegas* do presente ano vai estar dedicado a Frei Martín Sarmiento, o ilustrado do século XVIII, que nada máis que publicara un libro en vida. A

súa obra, sen embargo, ademais de importante e enciclopédica, é numerosa, atopándose maioritariamente depositada no arquivo de Medina Sidonia, en Sanlúcar de Barrameda, así como no Museo de Pontevedra. O Consello da Cultura Galega tomou sobre as súas costas o labor de editala. Trátase de todo un acontecemento cultural, xa que o saber do Padre Sarmiento abrangueu eidos tan importantes como a Filoloxía, a Historia, a Bibliografía, a Pedagogía e a Educación, as Belas Artes, a Xeografía, a Ciencia, a Botánica, a Zooloxía, a Medicina ou a Farmacia. Frei Martín Sarmiento naceu en Vilafranca do Bierzo o 9 de marzo do ano 1695, se ben que viviu en Pontevedra dende os catro meses de idade ata os 15 anos. O seu concello berciano natal acaba de constituír a *Comisión Cultural Sarmiento 2002* coa intención de sumarse á conmemoración do *Día das letras Galegas* á súa honra dedicado.

A viguesa Carme Pampín, de 19 anos, estudante de Enxeñería Industrial, resultou gañadora en Lugo do *Premio de Poesía Fernández del Riego*. O

seu traballo, titulado precisamente *Poesía*, reconstrúe o mundo rural e as fortes relacións interpersonais que se dan no mesmo, que ela afirma non conseguir atopar nas cidades.

O ponferradino César Rodríguez-Gavela obtivo o *Premio Torrente Ballester de Narrativa*, fallado na Coruña, pola súa novela *El obispo de Cuando*. Foi finalista o segoviado Ignacio Sanz, con *La música del bosque*. César Rodríguez-Gavela, nado no ano 1953, é licenciado en Dereito e reside en Valencia. No seu haber atópanse outras obras como *Pobres del Sil*, *La raya seca*, e *El puente de hierro*, ambientadas nas terras do seu Bierzo natal.

Novas en xeral

O historiador Xosé Ramón Barreiro ven de se converter en Presidente da Real Academia ó ser elixido para substituír no cargo a don Paco del Riego. O novo conductor da institución naceu en Santa Uxía de Ribeira o 2 de decembro de 1936; licenciouse en Dereito Canónico en Roma e, posteriormente en Filosofía e Letras en Compostela, Universidade na que impartiu a materia de historia. Conta no

seu haber cunha abondosa obra de investigación. Os seus desafíos máis inmediatos como Presidente van ser os de dotar de maior transparencia á Academia en resposta ás demandas sociais, retomar o debate filolóxico-ortográfico frustrado no pasado mes de novembro, así como preparar os actos do próximo centenario da Entidade.

Varia

Dende o pasado día 3 de decembro, os documentos de identidade expedidos no noso país, o mesmo que os das demais comunidades con fala propia, son xa bilingües. É dicir, que están en galego e castelán, con letras da mesma grandura, se ben que é o castelán o idioma que figura en primeiro termo. ¿Por que incluímos esta nova, grata, nesta nosa Rolda da Cultura? Moi fácil: a súa tradución foi efectuada pola Real Academia.

No pasado mes de decembro, e baixo o lema *O futuro da literatura galega*, celebrouse en Vigo o *IV Congreso de Escritores Galegos*. Ao longo das tres xornadas que durou este, foron difundidas diversos relatorios e

impartírose conferencias e mesas de debate. En xeral, as intervencións que se produciron reiteraron o bó momento dos nosos escritores, se ben que caíron na teima de continuar con certas anacrónicas referencias á infravaloración que a súa obra está a padecer, así como ó descoñecemento que en Madrid se ten da mesma, a inconveniencia de que se editen obras sobre determinadas temáticas, ou a necesidade de contar con axudas institucionais. Os números que se manexaron nas intervencións, máis pragmáticos, indican unha ostensible redución na publicación e venda de novelas, así como un incremento nas das obras de ensaio, investigación e consulta.

A *Federación de Centros Xuvenís don Bosco de Galicia* levará a termo o sábado 16 de marzo sendas xuntanzas lúdico-festivas de nenos, e outras de preadolescentes, en Compostela, A Coruña, Lugo, Ourense e Vigo, relacionadas, as primeiras coa defensa do medio ambiente, e as segundas sobre o coñecemento da Cultura Castrexa. Na mesma data, así como na do día seguinte, celebráranse tamén

assembleas dos distintos Centros Xuvenís, de mozos e mozas e de animadores e animadoras dos mesmos. (Para os interesados o enderezo é o seguinte: Rúa Venezuela, 3 baixo, 36203 Vigo, tel. 986 225 662, e-mail: cxaber@teleline.es).

Xoán Bernárdez Vilar

CALENDARIO DO CONTRIBUÍNTE

Nesta celebración dos primeiros 25 anos xa son uns 800 subscritores os que teñen domiciliado o seu pagamento. Os reembolsos non chegan a 125, unha cifra que rogamos encarecidamente que nos **axudedes a diminuír** pois coa nova suba das tarifas **o seu custo subiu un cen por cen**.

Nos meses de Febreiro e Marzo tramitaranse *xiros, entregas en man e transferencias*.

Lembrade tamén, de avisardes os vossos cambios de contas ou bancos. E que o feito de non pagardes con puntualidade non o entendemos nunca como baixa, se non nolo facedes saber, por iso vos recordamos as débedas.

Gracias a quen, coma vós, facedes posible esta publicación.